

به نام خدا

شماره چاپ: ۱۵۱۴

دوره هشتم - سال چهارم

شماره ثبت: ۵۴۶

تاریخ چاپ: ۱۳۹۰/۴/۵

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران

در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر»

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۲	مقدمه
۳	۱. سابقه آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر
۶	۲. موارد قانونی
۷	۳. بررسی لایحه و اساسنامه آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر
۱۳	۴. اهم دلایل عضویت.....
۱۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۷	منابع و مآخذ.....

کد موضوعی: ۳۱۰

شماره مسلسل: ۱۰۹۸۲

مردادماه ۱۳۹۰

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در

آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر»

چکیده

آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر به‌عنوان نخستین سازمان جهانی قرار است با حمایت دولت‌های عضو، در بخش فناوری، مدیریت دانش، گسترش علوم مرتبط، ظرفیت‌سازی، انتقال تجارب و ارتقای روش‌های تولید و عرضه انرژی‌های تجدیدپذیر فعالیت کند. نمایندگان کشورهای جهان با این دیدگاه که انرژی‌های تجدیدپذیر راهکارهای مهم و تعیین‌کننده‌ای برای چالش‌های تأمین انرژی جهانی در آینده هستند، در این آژانس گردهم آمدند. در واقع آژانس در پی ایجاد وضعیت مناسب برای توسعه همکاری‌های بین‌المللی در بخش‌های مختلف با هدف افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در سبد تولید و مصرف انرژی کشورهای مختلف جهان و براساس فناوری‌های دارای مزیت نسبی برای هر منطقه است.

عضویت در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر گام مؤثری در راستای اهداف ذکر شده در بند «۳» خواهد بود به‌ویژه با عنایت به اینکه در این آژانس تسهیل مسیرهای انتقال تکنولوژی و تأمین منابع مالی در صدر فعالیت‌ها لحاظ شده است، عضویت جمهوری اسلامی ایران در این آژانس با توجه به پتانسیل بسیار بالا از لحاظ منابع اولیه انرژی‌های تجدیدپذیر و امکان بومی‌سازی فرایندهای تکنولوژیکی آنها در

این زمینه در کنار ظرفیت بالای منابع این‌گونه انرژی‌ها در کشور بسیار حائز اهمیت است.

در صورتی‌که جمهوری اسلامی ایران به عضویت آژانس درنیايد، بالطبع از برخی امتیازات که به واسطه عضویت می‌تواند از آنها استفاده کند و در بالا به آنها اشاره شد، محروم خواهد گردید.

مقدمه

فرضیه ایجاد سازمان بین‌المللی درخصوص انرژی‌های تجدیدپذیر برآمده از تشکیل شورای جهانی انرژی‌های تجدیدپذیر است. در واقع لزوم عینیت و واقعیت پیدا کردن فرضیه‌های نوین درخصوص انرژی‌های تجدیدپذیر از طریق سازوکاری بین دولتی که هم بستر و هم الزام لازم برای تحقق بخشیدن نوآوری‌ها در این زمینه را داشته باشد، زمینه را برای تأسیس سازمان بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر فراهم آورد. بر این اساس آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر با هدف ارتقا و توسعه استفاده از کلیه اشکال انرژی‌های تجدیدپذیر در سال ۲۰۰۹ میلادی ایجاد و ابوظبی به‌عنوان مقر موقت آن انتخاب شد. اساسنامه این سازمان با استقبال جهانی مواجه شد و در فاصله کمتر از یک سال به تصویب ۲۵ کشور رسید و در ۸ جولای ۲۰۱۰ لازم‌الاجرا شد. اکنون بیش از ۱۴۸ کشور دنیا اساسنامه این سازمان را امضا کرده و تا به امروز ۸۰ کشور دنیا و اتحادیه اروپا به عضویت این سازمان درآمده‌اند.

جمهوری اسلامی ایران در ۲۶ ژانویه ۲۰۰۹ مقارن با تصویب متن نهایی اساسنامه در اجلاس بن، این اساسنامه را امضا کرد. لایحه حاضر در راستای اجرای اصل هفتادوپنجم قانون اساسی جهت عضویت ایران در این آژانس تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است.

۱. سابقه آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر

با هدف متمرکز کردن اقدامات و فعالیت‌ها برای دستیابی به اهداف کشورهای مختلف در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر، با ابتکار آلمان، اسپانیا و دانمارک، ۵۱ کشور در تاریخ ۲-۳ آبان‌ماه ۱۳۸۷ (۲۳-۲۴ اکتبر ۲۰۰۸) در شهر مادرید اسپانیا در کنفرانس مقدماتی گردهم آمدند و درخصوص ضرورت تأسیس یک نهاد بین‌المللی متصدی مسائل مربوط به انرژی‌های تجدیدپذیر، سندی را تحت عنوان اساسنامه این آژانس تأیید نهایی کردند. این ابتکار ازسوی تعداد زیادی از کشورهای درحال توسعه و توسعه‌یافته جهان مورد حمایت قرار گرفت. در اولین نشست مقدماتی که در روزهای ۷-۸ بهمن‌ماه ۱۳۸۷ در شهر بن آلمان تشکیل شد، اساسنامه به امضای ۷۵ کشور از جمله جمهوری اسلامی ایران رسید و پس از آن تا امروز ۱۴۹ کشور و نهاد بین‌المللی جزء امضاکنندگان اساسنامه و ۷۸ کشور نیز جزء کشورهای هستند که در مجامع قانونگذاری‌شان لایحه عضویت را به تصویب رسانیده‌اند و به عضویت کامل آژانس درآمده‌اند. اولین مجمع عمومی آژانس نیز که براساس اساسنامه با به عضویت کامل درآمدن ۲۵ کشور عضو رسمیت می‌یافت، در فروردین سال ۱۳۹۰ در شهر ابوظبی تشکیل جلسه داد.

آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر به‌عنوان نخستین سازمان جهانی قرار است با حمایت دولت‌های عضو، در بخش فناوری، مدیریت دانش، گسترش علوم مرتبط، ظرفیت‌سازی، انتقال تجارب و ارتقای روش‌های تولید و عرضه انرژی‌های تجدیدپذیر فعالیت کند. نمایندگان کشورهای جهان با این دیدگاه که انرژی‌های تجدیدپذیر راهکارهای مهم و تعیین‌کننده برای چالش‌های تأمین انرژی جهانی در آینده هستند، در این آژانس گردهم آمدند. در واقع آژانس در پی ایجاد وضعیت مناسب برای توسعه همکاری‌های بین‌المللی در بخش‌های مختلف با هدف افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در سبد تولید و مصرف انرژی کشورهای مختلف جهان و براساس فناوری‌های دارای مزیت نسبی برای هر منطقه می‌باشد.

علاوه بر تعریف فعالیت‌ها در بخش‌های مربوط به ارتقای سیاستگذاری صحیح برای رسیدن به اهداف یاد شده، انتقال گسترده علوم و فناوری در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر، حمایت از ساخت و تولید کارشناسانه و همچنین تبادل نظر در مورد روش‌های بهینه استفاده از امکانات مالی و بودجه‌ای از منابع داخلی و خارجی از برنامه‌های مورد نظر کشورهای مؤسس آژانس بوده است.

در دومین نشست مقدماتی آژانس که در سال ۱۳۸۸ در شرم‌الشیخ مصر برگزار شد، شهر مصدر (در حاشیه ابوظبی پایتخت امارات متحده عربی) به‌عنوان مقر اصلی آژانس تعیین شد. مرکز فناوری و نوآوری و دفتر رابط آژانس با دیگر سازمان‌های

فعال در حوزه انرژی‌های نو نیز به ترتیب در کشورهای آلمان و اتریش مستقر گردیدند.^۱

حضور جمهوری اسلامی ایران تاکنون در فعالیتهای آژانس بسیار چشمگیر بوده است به نحوی که کشورمان از جمله اعضای فعال در کارگروه‌های کارشناسی آژانس مانند کارگروه‌های حقوقی، حکمرانی، برنامه کاری و بودجه بوده و با حضور و مشارکت مؤثر در کلیه جلسات کارگروه‌ها و نشست‌های رسمی آژانس و همچنین از طریق شرکت در کنفرانس‌های تلفنی بین اعضا و ارتباط مستمر با دبیرخانه آژانس حضور مؤثری در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیتهای آژانس داشته است. برای مثال در چهارمین نشست کمیسیون موقت آژانس در آبان‌ماه ۱۳۸۹ در ابوظبی امارات متحده عربی، جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یکی از ۱۱ کشور عضو کمیته انتخاب مدیرکل دائمی آژانس انتخاب گردید درحالی که بسیاری از کشورهای علاقمند دیگر مانند کره جنوبی، ایتالیا امکان حضور در میان کشورهای اصلی عضو کمیته را نیافتند.

از طرف دیگر با برگزاری اولین نشست مجمع آژانس در فروردین‌ماه ۱۳۹۰ در ابوظبی عملاً آژانس فعالیت رسمی خود را آغاز کرد و کشورهایی که تاکنون اساسنامه آژانس را به تصویب مجالس خود نرسانده‌اند (همانند جمهوری اسلامی ایران)، تنها به‌عنوان ناظر امکان حضور در جلسات رسمی را خواهند داشت که این امر موجب تضعیف نقش کشورمان در فعالیتهای آتی آژانس خواهد شد و عدم تصویب اساسنامه آژانس، مزایای عضویت را تحت‌الشعاع قرار خواهد داد.

۱. آدرس الکترونیکی آژانس نیز www.irena.org می‌باشد.

۲. موارد قانونی

از آنجا که جمهوری اسلامی ایران به‌دنبال بهینه‌سازی و اصلاح الگوی مصرف انرژی می‌باشد و از طرفی با استفاده بیشتر از انرژی‌های تجدیدپذیر و توسعه کاربرد این‌گونه انرژی‌ها می‌تواند مصرف سوخت‌های فسیلی را کاهش و بهره‌وری انرژی را افزایش دهد، همچنین با توجه به اینکه این موضوع با اهداف اصلی آژانس که شامل اولویت دادن به منافع حاصل از انرژی‌های تجدیدپذیر نسبت به سایر انرژی‌ها، افزایش بهره‌وری انرژی در کشورهای عضو و افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در حفظ محیط زیست و کاهش استفاده بیش از حد از منابع طبیعی انطباق دارد، لذا می‌توان گفت که سیاست‌های کلی آژانس با اهداف جمهوری اسلامی ایران در زمینه توسعه کاربرد انرژی‌های تجدیدپذیر و اصلاح الگوی مصرف انرژی سازگاری دارد.

شایان ذکر است که سیاست‌های کلی نظام در این زمینه عبارتند از:

الف) ایجاد تنوع در منابع انرژی کشور و استفاده از آن با رعایت مسائل زیست‌محیطی و تلاش برای افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر با اولویت انرژی‌های آبی (بند «ب» از سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه انرژی).
ب) تلاش برای کسب فناوری و دانش فنی انرژی‌های نو و ایجاد نیروگاه‌ها از قبیل بادی و خورشیدی و پیل‌های سوختی و زمین‌گرمایی در کشور (بند «ب» از سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه انرژی).

ج) اصلاح الگوی مصرف مبنی بر افزایش بازدهی نیروگاه‌ها، متنوع‌سازی منابع تولید برق و افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین (بند «۷») از سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری).

د) قانون اصلاح الگوی مصرف مصوب اسفندماه ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی.
هـ) ماده (۱۳۹) برنامه پنجم که براساس آن سهم انرژی‌های باد و خورشید در سبد انرژی کشور تا انتهای برنامه پنج‌ساله پنجم ۵۰۰۰ مگاوات خواهد بود.
بنابراین دستیابی به موارد بالا جز با تعامل گسترده با کشورهای پیشرو و شناخت بازارهای بالقوه، امکانپذیر نخواهد بود.

۳. بررسی لایحه و اساسنامه آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر

۳-۱. در ماده واحده لایحه آمده است: «به دولت اجازه داده می‌شود در ... عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک، اقدام نماید ...». در این خصوص اصل هشتماد قانون اساسی صراحتاً مقرر داشته است: «گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد». براساس این و با توجه به رویه شورای نگهبان گنجانیدن عبارت «و یا کمک» خلاف قانون اساسی بوده و این ضرورت وجود دارد این عبارت از متن ماده واحده حذف شود.

۲-۳. هدف تشکیل طبق اساسنامه

براساس ماده (۲) اساسنامه، هدف اصلی تشکیل آژانس، توسعه گسترده و پذیرش استفاده از انواع انرژی‌های تجدیدپذیر در سراسر جهان می‌باشد. در این زمینه موارد زیر از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد:

الف) اولویت دادن به منافع حاصل از انرژی‌های تجدیدپذیر نسبت به سایر انرژی‌ها و افزایش بهره‌وری انرژی در کشورهای عضو.

ب) افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در حفظ محیط زیست و کاهش استفاده بیش از حد از منابع طبیعی، کاهش ویرانی جنگل‌ها به‌ویژه در مناطق گرمسیری، جلوگیری از نابودی تنوع زیستی و دستیابی به امنیت عرضه انرژی.

۳-۳. حوزه فعالیت طبق اساسنامه

براساس ماده (۳) اساسنامه، حوزه اصلی فعالیت آژانس کلیه انرژی‌های حاصل از منابع تجدیدپذیر به‌ویژه انرژی‌های حاصل از انفصالات زیستی، زمین‌گرمایی، برق‌آبی، جزر و مد دریاها و اقیانوس‌ها، خورشیدی و بادی می‌باشد.

۴-۳. معیار و مبنای تعیین میزان حق عضویت

براساس ماده (۱۲) اساسنامه، بودجه سالیانه آژانس به روش‌های زیر تأمین می‌گردد:

۱. حق عضویت براساس بودجه سالیانه و براساس نظام سهمیه‌بندی سازمان ملل متحد و تصمیم‌گیری مجمع آژانس،
۲. کمک‌های داوطلبانه،
۳. سایر منابع.

۳-۵. میزان پرداخت حق عضویت یا سهمیه یا کمک جمهوری اسلامی ایران و معادل دلاری آن

براساس ماده (۱۲) اساسنامه آژانس، پرداخت حق عضویت توسط اعضای آژانس (اعضایی که مراحل قانونگذاری ملی خود را طی کرده‌اند) الزامی است. در عین حال به موجب مصوبه مبتنی بر اجماع چهارمین نشست کمیسیون مقدماتی آژانس، پرداخت سهمیه توسط امضاکنندگان اساسنامه و ناظرین فعلی نیز برای تأمین بودجه سال ۲۰۱۱ آژانس لازم‌الاجراست. بدین ترتیب جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان کشور امضاکننده اساسنامه که از وضعیت ناظر برخوردار است درحال حاضر متعهد به پرداخت مساعدت مالی به آژانس می‌باشد. سهمیه کشورمان در بودجه ۲۰۱۱ آژانس با تبعیت از نظام سهمیه‌بندی حق عضویت سازمان ملل متحد معادل ۳۷,۴۱۷ دلار آمریکا تعیین شده است.

۳-۶. ضمانت اجرای عدم پرداخت

براساس بند «الف» ماده (۱۷) اساسنامه، هر عضوی از آژانس که دارای بدهی به آژانس می‌باشد و بدهی آن از دو سال بیشتر باشد، مشمول تعلیق موقت حق رأی می‌گردد.

همچنین براساس بند «ب» ماده (۱۷) اساسنامه، هر عضو که از قوانین اساسنامه و یا هرگونه توافق حاصله به‌دنبال این اساسنامه تخلف نماید، ممکن است از امتیازات و حقوق عضویت در مجمع تنها در صورتی که دوسوم اعضا حاضر در مجمع بر آن صحه گذارند، معلق گردد.

۳-۷. شرایط عضویت

براساس ماده (۶)، عضویت برای کشورهایایی که عضو سازمان ملل متحد می‌باشند و نیز سازمان‌های اقتصادی، منطقه‌ای و بین‌المللی که قادر به فعالیت مطابق با اهداف و فعالیت‌های اساسنامه آژانس باشند، امکانپذیر است.

براساس ماده فوق‌الذکر در اساسنامه، هر کشور متقاضی عضویت در آژانس باید:

الف) با امضای اساسنامه آژانس و تصویب آن در مجاری قانونگذاری خود به عضو اصلی تبدیل شود.

ب) سایر اعضای آژانس که اساسنامه آن را امضا ننموده‌اند، با انجام دستورالعمل‌های اجرایی، پس از درخواست عضویت، عضویتشان مورد رسیدگی و تأیید قرار خواهد گرفت. در این صورت عضویت هنگامی تأیید خواهد گردید که سه ماه پس از ارسال درخواست هیچ‌گونه مخالفتی از سوی سایر اعضا ابراز نشده باشد.

۳-۸. شرایط رأی‌گیری و ارتباط آن با حق عضویت

هر کشور دارای یک رأی در مجمع عمومی می‌باشد و این رأی برای همه کشورها اعم از کوچک و بزرگ یکسان است. بجز آنچه که در ذیل بند «۷» بدان اشاره شد، میزان پرداخت حق عضویت ارتباطی با میزان رأی دولت در مجمع ندارد. ضمن اینکه براساس اساسنامه، تصمیمات مجمع به صورت اجماع اتخاذ می‌شود و در وضعیتی که کمتر از دو عضو (دو عضو یا یک عضو) با تصمیمات جمعی مجمع مخالفت کنند، امکان حصول اجماع وجود دارد. این سازوکار باعث می‌شود تا نقش کشورهای درحال توسعه و به ویژه کشورمان در فرایند تصمیم‌گیری در سازمان برجسته‌تر باشد.

۳-۹. وظایف و تعهداتی که عضو برعهده می‌گیرد (الزامی - داوطلبانه)

تعهدات الزامی شامل پرداخت حق عضویت سالیانه براساس مصوبه مجمع آژانس و اقدامات داوطلبانه شامل پرداخت مساعدت‌های مالی برای پیشبرد اهداف آژانس توسط اعضا می‌باشد که مورد اخیر همان‌گونه که از عنوان آن برمی‌آید، جنبه داوطلبانه دارد.

۳-۱۰. بار مالی ناشی از عضویت و هزینه‌های جنبی

بار مالی ناشی از عضویت جمهوری اسلامی ایران تنها شامل پرداخت حق عضویت (الزامی و داوطلبانه) خواهد بود. در ماده واحده لایحه آمده است: «به دولت اجازه داده می‌شود در ... عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک، اقدام نماید ...» در این خصوص اصل هشتمادام قانون اساسی صراحتاً مقرر داشته است:

«گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد». بر این اساس و با توجه به رویه شورای نگهبان گنجانیدن عبارت «و یا کمک» خلاف قانون اساسی بوده و این ضرورت وجود دارد که این عبارت از متن ماه واحده حذف شود.

۳-۱۱. اصلاحات اساسنامه براساس ماده (۱۵) تنها زمانی لازم‌الاجرا خواهد بود که به تصویب کلیه اعضای آژانس برسد. هرچند ممکن است لزوم یکپارچگی متن اساسنامه توجیهی برای این امر باشد اما باید در نظر داشت این مقررره تا حد زیادی سختگیرانه است و سبب می‌گردد هرگونه اصلاح اساسنامه به کندی و با دشواری بسیار زیاد انجام پذیرد.

۳-۱۲. بند «ج» ماده (۱۹) اساسنامه درج هرگونه حق شرطی را بر اساسنامه منع کرده است. با در نظر گرفتن این امر، تبصره ماده واحده درخصوص رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی درخصوص ارجاع اختلاف به داوری از نظر بین‌المللی بی‌اثر است و دولت جمهوری اسلامی ایران با عضویت در آژانس، کل اساسنامه را بدون حق شرط می‌پذیرد. البته با توجه به اولاً محتوای ماده (۱۶) که اتخاذ شیوه‌های حل و فصل اختلاف را منوط به توافق طرفین اختلاف دانسته است و در بند «۲» همان ماده که اقدامات شورا را، تنها «توصیه» می‌داند و ثانیاً نحوه نگارش و تفسیر شورای محترم نگهبان از اصل یکصدوسی‌ونهم نسبت به لزوم کسب اجازه از مجلس شورای اسلامی برای ارجاع اختلاف به داوری، اثر تبصره ماده واحده تنها «الزام» دولت

جمهوری اسلامی ایران به کسب اجازه مجلس قبل از هرگونه توافقی دایر بر ارجاع اختلاف به داوری است.

البته باید در نظر داشت با توجه به لزوم توافق طرفین اختلاف درخصوص شیوه حل و فصل اختلاف، چنین توافقی تحت هر نام و عنوان باشد موافقتنامه جدید محسوب می‌شود و با در نظر گرفتن محتوای آن، ذیل اصل هفتادوهفتم قانون اساسی می‌گنجد و لذا مستلزم تصویب مجلس شورای اسلامی است.

۴. اهم دلایل عضویت

۴-۱. تنوع بخشی به سبد تولید انرژی کشور در کنار استفاده بهینه از ذخایر فسیلی نظیر نفت و گاز با مشارکت بخش خصوصی در راستای سند چشم‌انداز یکی از اصلی‌ترین مأموریت‌هایی است که از سوی دولت به وزارت نیرو تکلیف شده است. بررسی روند سرمایه‌گذاری جهانی در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر حاکی از رشد چشمگیر در این زمینه می‌باشد به گونه‌ای که در سال ۲۰۱۰ سرمایه‌گذاری‌های جدید در سطح جهان از مرز ۲۰۰ میلیارد دلار گذشته است. حضور کشورمان در این عرصه و عضویت در سازمان‌های مرتبط از وابستگی شدید تأمین انرژی به منابع فسیلی جلوگیری می‌کند و مؤید این مطلب می‌باشد که جمهوری اسلامی ایران در مسیر دستیابی به منابع متنوع انرژی برای تضمین روند توسعه کشور به گسترش استفاده از فناوری‌های نوین از جمله فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای اقدام کرده است و در این مسیر هدفی جز متنوع‌سازی تولید انرژی ندارد.

۲-۴. ایجاد و توسعه صنعت انرژی‌های تجدیدپذیر در بخش‌های تولید تجهیزات، تعمیرات و نگهداری، نصب و راه‌اندازی باعث ایجاد اشتغال مولد خواهد شد؛ اشتغالزایی این صنعت در میان دیگر صنایع انرژی از همه بیشتر است. برای مثال در اروپا نصب یک مگاوات برق بادی برای ۱۵ الی ۱۹ نفر شغل ایجاد می‌کند و بالطبع این رقم در کشورهای در حال توسعه بیشتر می‌باشد.

۳-۴. ملاحظات محیط زیست فیزیکی از عوامل مهم توجه به انرژی‌های تجدیدپذیر است. اوج‌گیری مباحث مربوط به تغییرات آب و هوا در عرصه بین‌المللی، حساسیت روزافزون جامعه بین‌المللی به مسائل زیست‌محیطی و هنجارسازی‌ها و اعمال محدودیت‌های زاینده آتی در استفاده از سوخت‌های فسیلی بر اهمیت توجه به این‌گونه انرژی‌ها می‌افزاید. در کنار این موضوع و نیز امنیت تولید انرژی، مسئله کاهش اتکا به منابع انرژی فسیلی و شبکه‌های بزرگ انتقال انرژی (به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های پدافند غیرعامل) نیز از مهمترین دلایل رویکرد برخی کشورها به انرژی‌های تجدیدپذیر است. علاوه بر این موارد فرصت افزایش صادرات سوخت‌های فسیلی نیز افزایش خواهد یافت که خود به افزایش درآمد کشور منجر خواهد شد.

۴-۴. امتیازاتی مانند استفاده از موقعیت آژانس برای مشارکت در تصمیم‌گیری‌های کلان برای انرژی‌های تجدیدپذیر، امکان گسترش همکاری‌های دو و چندجانبه با سایر کشورها، انتقال تجارب و تکنولوژی روز انرژی‌های تجدیدپذیر به داخل کشور، ایجاد ظرفیت بیشتر برای توسعه استفاده از این انرژی‌ها و بالا بردن سهم این‌گونه انرژی‌ها در سبد عرضه انرژی اولیه کشور و امکان حضور جمهوری اسلامی ایران در بازار تولید تجهیزات انرژی‌های تجدیدپذیر می‌توانند از جمله مزایای پیوستن آژانس باشند.

بدیهی است استفاده حداکثری از امکانات و ظرفیت‌های آژانس به تلاش و رایزنی دستگاه‌ها و ارگان‌های ذیربط داخلی و هیئت‌های اعزامی از جمهوری اسلامی ایران برای مشارکت در فرایندهای جاری تصمیم‌گیری در آژانس بستگی دارد.

۴-۵. از آنجایی که کلیه فناوری‌های انرژی‌های نو در سطح جهانی در حال رشد و توسعه می‌باشند و کشورمان نیز در اغلب زمینه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر فعالیت دارد، لذا سهولت ارتباط و کسب تجربه از کشورهای پیشرو در این زمینه و ضرورت تعامل با آن کشورها موضوعی است که نیاز اجتناب‌ناپذیر برای توسعه کاربرد انرژی‌های نو می‌باشد. حجم مقالات، ابداعات ثبت شده، تعداد کنفرانس‌ها، همایش‌ها و نمایشگاه‌هایی که در سراسر جهان برگزار می‌شود، همه نشان‌دهنده این واقعیت است که اکثر فناوری‌های بسیار متنوع انرژی‌های نو در سطح جهان در دوران رشد، تکوین و توسعه و بعضاً بسط نفوذ و گسترش کاربرد خود هستند و به همین دلیل دولت‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و خصوصی، سیاستگذاران، تصمیم‌سازان و محققین، ضرورت جدی به تعامل و تبادل دستاوردها و طرح دیدگاه‌ها و همچنین مشکلات فراروی خود برای پیدا کردن راهکارهای بهینه برای تسریع توسعه کاربرد این فناوری‌ها را احساس می‌کنند. در این راستا آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر فضای مناسبی برای رایزنی‌های بین‌المللی در این زمینه ایجاد می‌کند.

از دیگر دلایل می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۴-۶. تقویت برد تأثیر سیاست خارجی با بهره‌گیری از مزیت‌های عضویت در سازمان‌های بین‌المللی،

۴-۷. بازخورد روانی مثبت بر دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران،

۴-۸. افزایش نقش‌پذیری سازمان‌های غیردولتی در تنوع‌سازی منابع انرژی،

۴-۹. تقویت منطقه‌گرایی،

۴-۱۰. تقویت فرایند اعتمادسازی پلکانی و همگرایی منطقه‌ای از طریق استفاده هدفمند

از ابزارهای دیپلماسی سازمانی،

۴-۱۱. ایجاد ظرفیت‌های موازی با توسعه دانش هسته‌ای،

و ...

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به همسو بودن این لایحه با سیاست‌های کلان نظام برای توسعه فناوری‌های نوین در سند چشم‌انداز نقشه جامع علمی کشور، فقدان تجربه کافی دانش‌پژوهان ایرانی در حوزه مزیت‌سازی از انرژی‌های نوین، لزوم بهره‌وری بهینه از کانون‌های فکری منطقه‌ای و جهانی، منابع محدود و آلودگی زیست‌محیطی سوخت‌های فسیلی، افزایش تأثیر دیپلماسی سازمانی بر اعتمادسازی و همگرایی منطقه‌ای، اجتناب از تمرکز صرف بر تولید برق هسته‌ای؛ عضویت در این سازمان بین‌المللی در راستای منافع ملی، اهداف عالیه سند چشم‌انداز و تقویت جنبش نرم‌افزاری تولید علم، مفید است.

عضویت در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر گام مؤثری در راستای اهداف ذکر شده در بند «۳» خواهد بود به‌ویژه با عنایت به اینکه در این آژانس تسهیل مسیرهای انتقال تکنولوژی و تأمین منابع مالی در صدر فعالیت‌ها لحاظ شده است، عضویت جمهوری اسلامی ایران در این آژانس با توجه به پتانسیل بسیار بالا از لحاظ منابع اولیه

انرژی‌های تجدیدپذیر و امکان بومی‌سازی فرایندهای تکنولوژیکی آنها در این زمینه در کنار ظرفیت بالای منابع این‌گونه انرژی‌ها در کشور بسیار حائز اهمیت است. در صورتی‌که جمهوری اسلامی ایران به عضویت آژانس درنیاید، بالطبع از برخی امتیازات که به واسطه عضویت می‌تواند از آنها استفاده کند و در بالا به آنها اشاره گردید، محروم خواهد شد.

تبصره ماده واحده نیز لازم است به شرح زیر اصلاح شود تا رعایت اصل هفتادوهفتم قانون اساسی نیز در آن گنجانده شود براساس این پیشنهاد می‌شود تبصره به شرح زیر اصلاح شود:

«تبصره - در مورد ماده (۱۶) «حل‌وفصل اختلافات» با رعایت اصول هفتادوهفتم و یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اقدام خواهد شد».

منابع و مآخذ

۱. سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه انرژی.
۲. قانون اصلاح الگوی مصرف مصوب اسفندماه ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی.
۳. قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۴. سایت رسمی آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر (www.irena.org).
۵. سازمان انرژی‌های نو ایران (www.suna.org.ir).

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۹۸۲

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر»

نام دفاتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)، مطالعات حقوقی، مطالعات سیاسی

تهیه و تدوین: مجتبی درویش‌توانگر

ناظر علمی: محمدرضا محمدخانی

متقاضی: کمیسیون انرژی

همکاران: جواد سیدی (دفتر مطالعات حقوقی) مصطفی دلاورپوراقدم (دفتر مطالعات سیاسی)

همکاران خارج از مرکز: —

اظهارنظرکنندگان خارج از مرکز: —

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: فرزاد جعفری

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۰/۴/۲۰

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۰/۵/۲۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۲۴